

KS. WŁADYSŁAW PIWOWARSKI

KRONIKA INSTYTUTU TEOLOGII PASTORALNEJ
(1 I — 30 IX 1969r.)

1. Zmiany personalne

W omawianym okresie na podkreślenie zasługują następujące fakty: 1) W dniu 1 III 1969 r. na posiedzeniu Rady Wydziału Teologicznego KUL przeprowadził przewód habilitacyjny ks. dr A. L. Szafranski. Habilitacja została zatwierdzona pismem Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 VII 1969 r.

2) Ministerstwo zatwierdziło także habilitację ks. dra P. Poręby pismem z dnia 13 VI 1969 r. Obydwom pracownikom naukowym Instytutu zatwierdzono stopnie doktora habilitowanego. 3) W ramach obowiązujących na Wydziale Teologicznym 80 tez do egzaminu licencjackiego przygotowano tezy z zakresu różnych przedmiotów wykładanych w Instytucie. Dotychczas studenci różnych kierunków Instytutu zdawali tezy z zakresu teologii dogmatycznej, moralnej i fundamentalnej.

2. Rozprawy dyplomowe

a) habilitacyjne

Ks. Adam Ludwik Szafrański, *Idea partycypacji w teologii św. Tomasza z Akwinu*, Lublin 1969 (maszynopis), ss. 548.

Celem rozprawy było przedstawienie idei partycypacji w syntezie teologicznej św. Tomasza, który wykorzystując to pojęcie wypracowane przez myślicieli greckich, a dopełnione przez Filona, Plotyna, Augustyna i Awicennę, twórczo je ubogacił.

Na początku pracy została przedstawiona teologia biblijna, w której św. Tomasz posługiwał się pojęciem partycypacji do pogłębienia objawionych faktów i pojęć. Używał również tego pojęcia w swej teologii systematycznej.

W Trójcy Świętej, zdaniem Tomasza, nie ma partycypacji, ponieważ w Bogu nie ma złożenia, właściwego wszystkim bytom stworzonym. Jedna i ta sama natura jest posiadana i dawana w różny sposób, zależnie od właściwości poszczególnych osób. Objawiony natomiast fakt tzw. posłań, czyli udzielania się Boga w Synu i Duchu Świętym, stanowi podstawę darmowego uczestniczenia istot rozumnych w poznaniu i miłości Boga. Należy podkreślić, że teologia współczesna, dążąc do przewyciężenia czysto teoretycznego ujmowania dogmatu Trójcy Świętej, czyni prawdę o międzyosobowych relacjach źródłem i nosicielem stosunków międzyludzkich.

W dalszym ciągu rozprawy jest mowa o Chrystusie jako podmiocie i źródle nadprzyrodzonych partycypacji. Zjednoczenie dwóch natur w Osobie Słowa Bożego jest jedyne i niepowtarzalne. Partycypacja hipostatyczna jest udziałem ludzkiej natury w Osobie Słowa, Jednorodzonego Syna Ojca. Z racji swej Boskiej subsystencji Chrystus jako człowiek jest święty ontycznie oraz habitualnie i dlatego jest źródłem świętości, czyli partycypacji w życiu Bożym. Dla powyższej racji Chrystus jest Głową Kościoła. Rola ludzkiej natury Chrystusa została ujęta przez Akwinatę w teorii o nadrzędnej roli, będącej partycypacją w Osobie Syna Bożego. Skutkiem tej funkcjonalnej partycypacji jest Jego zasługa, którą dzieli się ze wszystkimi ludźmi.

Problem partycypacji Kościoła w bycie Chrystusa powoduje, że jest razem z Nim jedną osobą mistyczną. Tę łączność zapewnia Duch Święty, udzielający członkom Kościoła partycypacji w Boskiej naturze. Choć więc Chrystus jest zbawicielem i założycielem Kościoła, to jednak jego wewnętrzną zasadą, źródłem życia jest Duch Święty. I tak istota, powstanie i działanie Kościoła mogą być dostatecznie wyjaśnione działaniem osób Boskich, mianowicie Syna i Ducha, zgodnie z ich wewnątrztrynitarnym pochodzeniem. Wierni, jako przybrane dzieci Ojca, czerpią życie Boże z niestworzonego źródła w Chrystusie, którym jest Duch Święty jako posłany przez Ojca i Syna. Łączy On wiele ludzi z Chrystusem i z sobą, udzielając im partycypacji w swej osobowości, którą stanowi miłość Ojca i Syna. Specjalną rolę w formacji i strukturze Kościoła odgrywa charakter sakramentalny.

będący partycypacją w ludzkiej naturze Chrystusa. Charakter jest znakiem i uzdolnieniem do obiektywnego kultu liturgicznego. I tak z charakteru i łaski wynika pewna identyfikacja Kościoła i Chrystusa. Wzajemny stosunek posiada cechy stosunku personalnego. Tomasz zwrócił uwagę na znaczenie charakteru sakramentalnego jako uczestnictwa w kapłaństwie Chrystusa oraz na rolę Ducha Świętego jako serca i duszy Kościoła. Z tego powodu można wywnioskować, że Kościół jest pewnym uosobieniem trzeciej osoby Boskiej.

Z kolei autor rozprawy omawia problem uczestnictwa istot rozumnych w Bogu. Jest ono upodobnieniem do Niego przede wszystkim w Jego życiu trynitarnym. W ten sposób problem uczestnictwa wiąże się z obecnością i zamieszkaniem osób Boskich. Zamieszkanie następuje przez poznanie, czyli wiarę i mądrość, oraz przez miłość. Przez nie dokonuje się osiągnięcie i posiadanie Boga, urzeczywistnia się przymierze. Powyższe upodobnienie człowieka do Boga przez łaskę daje się dostatecznie wyjaśnić przez pojęcie partycypacji personalnej, której podstawy wypracował święty Tomasz. Myśl o osobowym oddaniu się Boga ludziom jest najbardziej istotnym elementem upowszechniającego się we współczesnej teologii pojęcia przyczynowości personalnej. Posłanie osób Syna i Ducha Świętego umożliwia dochodzenie do Ojca przez Chrystusa w Duchu Świętym. Stąd właściwe osobie Ducha zamieszkanie w człowieku stanowi dostateczną podstawę do zamieszkania Ojca i Syna. W ten sposób szukające osoby stają się przedmiotem poznania i miłości. Ponadto trzeba zaznaczyć, że miłość łączy wszystkich ludzi w jedno ciało, królestwo Boże na ziemi, którego członkowie są braćmi Chrystusa i przybranymi dziećmi tego samego Ojca. Cnoty wlane moralne włączają całą działalność ludzką w dzieło wzrostu i doskonalenia człowieka. Takie ujęcie cnót akcentuje humanistyczny charakter partycypacji dynamicznej w Jezusie Chrystusie Człowieku i Bogu. Widzenie uszczęśliwiające jest najdoskonalszą partycypacją w życiu Bożym oraz źródłem szczęścia wszystkich przyjaciół Bożych.

Zakończenie jest podsumowaniem wyników przeprowadzonych badań w przedmiocie partycypacji. Jednocześnie zostaje ukazane ich znaczenie dla współczesnej teologii katolickiej. Położenie akcentu na roli partycypacji w budowaniu Kościoła, podkreślenie pneumatologicznego elementu strukturalnego Mistycznego Ciała, personalistyczny charakter stosunków zachodzących między wiernymi a osobami Boskimi — z Ojcem przez Chrystusa w Duchu Świętym, to właśnie doktrynalne tezy św. Tomasza o partycypacji, a zarazem istotny zwornik całej teologii katolickiej. W tym świetle aktualne sformułowania Soboru Watykańskiego II w pełni harmonizują z głównymi tezami i wnioskami, których źródłem jest wypracowana przez Akwinatę koncepcja partycypacji.

Rozprawa o partycypacji i jej roli w teologii wieczystej wnosi do nauki teologicznej element nie gasnącej świeżości głównych ujęć tej szkoły, która mimo odmiennych pozorów jest nadal natchnieniem współczesnych dociekań doktrynalnych i źródłem interesujących wytycznych dla praktycznej działalności Kościoła.

b) doktorskie

1. Ks. Raymund Ryszard Bigdoń, Religijność mieszkańców Bytomia w dobie industrializacji na przykładzie parafii NMP w Bytomiu od połowy XIX wieku do I wojny światowej, (maszynopis), ss. XXII + 388 + 2 mapy. Promotor ks. doc. dr hab. J. Majka.

Rozprawa ks. R. Bigdonia ma charakter monografii o wyraźnym aspekcie historycznym. Autor zgromadził olbrzymi materiał dokumentacyjny, przeanalizował

go i uporządkował, dając wyczerpujący obraz przemian społecznych i działalności Kościoła w badanym okresie. Celem rozprawy jest wykazanie, że działalność duszpasterska przystosowana do nowych warunków jest w stanie przeciwstawić się tendencjom laicyzacji związanej z uprzemysłowieniem.

Praca składa się z 5 rozdziałów. Pierwszy omawia proces uprzemysłowienia Ziemi Bytomskiej i jego wpływ na kształtowanie się życia społecznego. Drugi ukazuje, w jakim stopniu i jakimi środkami parafia może dostosować się do zmieniających się warunków ludnościowych i społecznych oraz sprostać narastającym potrzebom. Trzeci przedstawia działalność stowarzyszeń religijnych i religijno-społecznych oraz zakonów i instytucji charytatywnych na terenie Bytomia. Czwarty koncentruje się na ilościowych aspektach praktyk religijnych. Piąty wreszcie stanowi syntezę rozważań zawartych w poprzednich rozdziałach i odpowiedź na główny problem pracy.

2. Ks. Władysław Koska, Nauka o Kościele w niemieckim „Katechizmie katolickim” z roku 1955 jako etap w katechetycznym przepowiadaniu. Studium z katechetyki materialnej (maszynopis), ss. 291. Praca napisana pod kierunkiem ks. dra F. Blachnickiego. Promotor ks. doc. dr hab. J. Majka.

Rozprawa ks. W. Koski stanowi studium z zakresu katechetyki materialnej. Zadaniem jej jest dokonanie oceny nauki Kościoła zawartej w „Katechizmie katolickim” oraz określenie roli pełnionej przez tę naukę we współczesnym ruchu odnowy katechetycznej. Autor posłużył się metodą pastoralną-katechetyczną, proponowaną przez F. X. Arnolda dla studiów z zakresu teologii pastoralnej.

Struktura pracy jest następująca: w rozdz. I autor zajmuje się koncepcją Kościoła występującą w XIX-wiecznym katechizmie Deharbe'a, który wywarł decydujący wpływ na ujęcie katechizmowe nie tylko w Niemczech, ale także w innych krajach. W rozdz. II ks. W. Koska omawia kierunki dominujące w ruchu odnowy katechetycznej. „Katechizm katolicki” jest owocem tej odnowy. W rozdz. III zostało przedstawione pojęcie Kościoła wyrażone w „Katechizmie katolickim” oraz porównanie go z eklezjologią katechizmu Deharbe'a. W rozdz. IV autor ukazuje podstawowe rysy pojmowania Kościoła w uchwałach Soboru Watykańskiego II. Wreszcie w rozdz. V ks. W. Koska przeprowadza ocenę eklezjologii zawartej w „Katechizmie katolickim” w świetle Vaticanum II oraz wysuwa postulaty dotyczące nauczania katechetycznego o Kościele w myśl uchwał soborowych. Rozprawa ks. W. Koski może stanowić podstawę do reformy programów i podręczników nauczania katechetycznego.

c) licencjackie

1. Ks. Stanisław Chyrek, Duszpasterstwo inteligencji technicznej na przykładzie Bydgoszczy — 1969 r.

2. Ks. Władysław Głowa, Krzyż ołtarzowy w Kościele na Zachodzie i w Polsce, Studium historyczno-liturgiczne — 1969 r.

3. Ks. Arnold Ochmanowicz, Wczesna komunія św. i jej uwarunkowania ze strony współpracy rodziców. Studium na podstawie wywiadów z parafii Katowice-Załęże — 1969 r.

4. Ks. Florian Pełka, Religijność młodzieży szkół średnich w świetle stanu badań socjologicznych w Polsce — 1969 r.

5. Ks. Marian Pisarzak, Błogosławienie pokarmów wielkanocnych w Kościele na Zachodzie do wydania *Rytuału Rzymskiego* (1614) — 1969 r.

6. Ks. Józef Jan Prochot, Konkurs ministrancki jako forma oddziaływania wychowawczego — 1969 r.

7. Ks. Antoni R a f a ł k o, Dzieje tabernakulum w Polsce — 1969 r.

8. Ks. Kazimierz R y c z a n, Społeczno-religijne uwarunkowania powołań kapłańskich i zakonnych w diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego (1900—1961) — 1969 r.

9. Ks. Edward W a r c h o ł, Religijność parafii podmiejskiej w rejonie uprzemysłowionym. Studium socjograficzne na przykładzie parafii Szewna k. Ostrowca — 1969 r.

d) *magisterskie*

1. Ks. Wiesław L i p k a, Religijność wiejskiej młodzieży pozaszkolnej na przykładzie parafii Lęg w pow. plockim — 1969 r.

2. Ks. Aleksy N o w a k, Praktyki religijne mieszkańców średniego miasta na przykładzie parafii św. Krzyża w Opolu — 1969 r.

3. Ks. Stanisław R a b a, Stosunek do Kościoła w wypowiedziach katechizowanej młodzieży szkół średnich — 1969 r.

4. Ks. Franciszek S y s a, Bractwo Niepokalanego Serca Panny Maryi w Lublinie — 1969 r.

5. Ks. Jan Ś r u t w a, Religijność dzieci a środowisko rodzinne na przykładzie parafii Garbów — 1969 r.

6. S. Jadwiga W r ó b e l, Św. Jan Bosko jako prekursor odnowy katechetycznej — 1969 r.